ISSN: 1309 4173 (Online) 1309 - 4688 (Print)

Volume 12 Issue 3, June 2020

DOI Number: 10.9737/hist.2020.860

Araştırma Makalesi

Makalenin Geliş Tarihi: 23.03.2020 Kabul Tarihi: 05.05.2020

Atıf Künyesi: Fatma Kaya Doğanay - Gülefer Akın, "Rize'de Eğitim Durumu (1923-1980)", *History Studies*, 12/3, Haziran 2020, s. 897-926.

Rize'de Eğitim Durumu (1923-1980)*

Educational Status in Rize (1923-1980)

Dr. Fatma Kaya Doğanay / Gülefer Akın

ORCID No: 0000-0001-5199-9166 / 0000-0002-7185-5036

Atatürk Üniversitesi

Öz: Bu makalenin amacı 1923-1980 yılları arasında Rize'nin eğitim durumunu sayısal verilerle ortaya koymaktır. Araştırmada tarihsel yöntem benimsenmiş olup veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Rize il geneli ilkököl, ortaokul, lise kurumlarının öğretmen, öğrenci ve okul sayıları tespit edilerek mesleki eğitim ve yükseköğretim kurumları değerlendirilmiştir.

Rize il genelinde 1923-1924 ders yılında 35 erkek, 1 kız ilkököl ve 1 adet bir devreli erkek lisesi söz konusudur. Bir devreli lise 1924 yılında ortaokul haline getirilmiştir. Bu tarihten sonra Rize ili genelinde lise kurumuna tekrar 1951-1952 öğretim yılında rastlanmıştır. 1979-1980 ders yılına gelindiğinde ilkököl düzeyinde 450 okul, 53503 öğrenci, 2145 öğretmen; ortaokul düzeyinde 39 okul, 10042 öğrenci, 250 öğretmen; lise düzeyinde 9 okul, 4907 öğrenci, 178 öğretmen tespit edilmiştir. Tespit edilen bu sayıların 1923-1980 yılları arasında arttığı fakat bu artışın yıllara göre istikrarlı olmadığı anlaşılmıştır.

Rize'de meslek eğitimi için 1944 yılında Akşam Kız Sanat Okulu, 1944-1945'te Yapı Usta Okulu ve 1945'te Erkek Sanat Enstitüsü kurulmuştur. 1979-1980 öğretim yılında mesleki ve teknik okulların sayısı 22, öğretmen sayısı 238, öğrenci sayısı da 5760 olmuştur. Rize'de yükseköğretim alanında Tekniker Okulu, Rize Meslek Yüksek Okulu ve Eğitim Enstitüsü açılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Rize, Rize'de eğitim, eğitim, okul, öğrenci, öğretmen

Abstract: The purpose of this article is to reveal the educational status of Rize between 1923-1980 with numerical data. Historical method was adopted in the research and document analysis was used as data collection technique. The number of teachers, students and schools of primary, secondary and high school institutions in Rize was determined and vocational education and higher education institutions were evaluated.

There were 35 boys', 1 girls' primary school and 1 one circuit boys' high school in the 1923-1924 academic year in Rize. A circuit high school was turned into a secondary school in 1924. After this date, high school was encountered again in 1951-1952 academic year in Rize. In the 1979-1980

* Bu makale, Gülefer Akın'ın Rize Eğitim Tarihi (1923-1980) isimli yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşturulmuştur.

academic year, the number of schools in primary schools was 450, students was 53503, teachers was 2145; the number of schools in secondary schools was 39, students was 10042, teachers was 250; the number of schools at the high school level was 9, students was 4907 and teachers was 178. It was understood that these numbers increased between 1923 and 1980, but this increase was not stable over the years.

For vocational education The Evening Girl Art School was established in 1944, the Master Building School in 1944-1945 and Male Art Institute were established in 1945 in Rize. In the 1979-1980 academic year the number of vocational and technical schools was 22, the number of teachers was 238, and the number of students was 5760. Technician School, Rize Vocational High School and Educational Institute were opened in the field of higher education in Rize.

Keywords: Rize, education in Rize, education, school, student, teacher.

Giriş

Cumhuriyet kurulduğu zaman eğitim, Osmanlı’dan kalan okullarla yürütülmüştür. Bu okullar sıbyan mektepleri, medreseler ve modern anlamda kurulan iptidai, idadi, sultani ve Darülfünun gibi okullardı. Ayrıca azınlık ve yabancı okulları vardı ve bu okullar, kendi eğitimlerini kendileri belirliyordu.¹ Bu kurumlar ülkedeki tüm bilim ve öğretim kurumlarıyla birlikte 3 Mart 1924’te Tevhid-i Tedrisat Kanunu’nun kabul edilmesiyle Maarif Vekâletinin çatısı altında toplanmıştır.

Cumhuriyet Dönemi eğitimi, ilköğretim basamağı açısından ele alındığında 1924 Anayasası’nda ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu görülür. Ayrıca 22 Mart 1926 tarihinde 789 sayılı Maarif Teşkilatına Dair Kanun çıkartılmıştır.² Bu kanun ilköğretim kurumlarını şehir ve kasaba yatılı, şehir ve kasaba gündüz, köy gündüz ve yatılı ilk mektepleri olarak ifade etmiştir. Kanunla yatılı mektepler açılarak fakir ve kimsesiz çocukların, eğitime ulaşması hedeflenmiştir.³ 1939’da I. Eğitim Şurası’nda hala 3 yıl olan tüm köy ilkokullarının 5 yıla çıkarılması, nüfusu 400’den az köylerde eğitimci görevlendirilmesi, eğitimcilerin programın ilk 3 yılını uygulaması ve eğitimci köylerin bulunduğu bölgenin merkezinde beş sınıflı bir ilkokul kurulması, öğrencilerin son 2 yılı bu okullarda okumaları kararlaştırılmıştır.⁴ 08.08.1951 tarihinde çıkartılan 5828 sayılı kanunla köylülerin okullarını yapması zorunluluğu kaldırılmış; binalar özel idare bütçesine ve genel bütçeden ayrılan ödenekle yapılmaya başlanmıştır. Böylece ilkokulların inşası doğrudan devlet tarafından üstlenilmiştir.⁵ Eğitim sisteminin yapısını yeniden düzenleyen 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası 1973 yılında çıkartılmıştır. Bu yasayla, ilköğretim 6-14 yaş aralığı için zorunlu kabul edilmiş ve süresi de 8 yıl olarak belirlenmiştir. Yine bu yasayla ilköğretim okulları 5 yıllık ilkokullar (1-5. sınıflar birinci devre) ve 3 yıllık ortaokullar (ikinci devre, 6, 7, 8. sınıflar) olarak kabul edilmiştir.⁶

Ortaöğretim alanıyla ilgili olarak 1923 yılında toplanan I. Heyet-i İlmiye “Sultani” adının lise olmasına karar vermiş, liseleri de bir ve iki devreli olacak şekilde kısımlara ayırmıştır.⁷ Bu

¹ Rukiye Demirel, *Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Atatürk Dönemi Uygulamaları*, (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Adana, 2009, s. 2-3.

² Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2008, s. 327, 346.

³ Salih Özkan, *Türk Eğitim Tarihi*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2014, s. 124

⁴ Mehmet Gültekin, “İlköğretim I”, *Türk Eğitim Tarihi*, Ed. Mustafa Sağlam, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013, s. 71-72. Tez çalışmasında kaynakçada sehven bölüm adı genel ortaöğretim olarak gösterilmiştir.

⁵ Özkan, *age*, s. 224.

⁶ Mustafa Önder, *Türk Eğitim Tarihi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2014, s. 233.

⁷ Hasan Cicioğlu, *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1983, s. 133-134. Sultanilere lise adının verilmesi II. Meşrutiyet Döneminde de gündeme gelmiş ve 1910 yılında “Liselerin

kararların yansıması olarak 1 Eylül 1924 tarihinde bir devreli liseler “Orta mektep” ismini almıştır.⁸

Cumhuriyet’in ilk dönemlerinde, Türk Devleti’nin temel hedeflerinden biri sanayi ve teknik alanda Avrupa devletlerini yakalamak için ülke kalkınmasını gerçekleştirecek, teknik elaman yetiştirmektir. Bu sebeple Cumhuriyet hükümeti ilk iş olarak Maarif Vekâletine bağlı Teknik Öğretim Teşkilatı’nı oluşturarak amaçlar belirledi. Amaçlar belirlendikten sonra, yapı ve usta okulları, sanat enstitüleri, ticaret okulları, Ankara ve İstanbul’da kız ve erkek teknik öğretmen okulları kuruldu.⁹

Cumhuriyet’in kuruluşu döneminde meslek okullarıyla ilgili çalışmalardan biri de yabancı uzmanlardan yararlanma girişimidir. Bu yabancı uzmanlardan biri, 1923 yılında Maarif Vekili İsmail Safa Bey tarafından mektupla Türkiye’ye davet edilen John Dewey’dir. Dewey, 1924 Temmuz ayında Türkiye’ye gelerek Türk eğitimini tanıdıktan sonra Türkiye’nin sosyal ihtiyaçlarına, ferdi gelişmeler ve evrensel prensiplere göre bir program hazırlamak istemiştir.¹⁰

Rize ili Doğu Karadeniz Bölgesi’nin coğrafi ve ekonomik olarak önemli şehirlerinden biridir. Bu çalışmanın amacı 1923-1980 yılları arasında Rize’nin eğitim durumunu sayısal verilerle ortaya koymaktır. Araştırmada tarihsel yöntem benimsenmiş olup veri toplama tekniği olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma veri kaynaklarını alanyazın taramasından elde edilen eserler ve maarif istatistikleri oluşturmaktadır. Rize il geneli ilkokul, ortaokul ve lise kurumlarının öğretmen, öğrenci ve okul sayıları tespit edilerek mesleki eğitim ve yükseköğretim kurumları değerlendirilmiştir.

1. Rize’nin İdari Yapısı

Doğu Karadeniz’in önemli illerinden bir olan Rize’nin ne zaman Osmanlı toprağı olduğu konusunda farklı görüşler söz konusudur. Bu görüşlerden birisi bu durumun Trabzon’un fethiyle birlikte gerçekleştiğidir. Bir başka görüş ise Rize’nin Yavuz Sultan Selim’in Trabzon valiliği sırasında 1509’da fethedildiği yönündedir.¹¹ Cumhuriyet Dönemi’nde Rize, 20 Nisan 1924’te il olmuştur.¹² Bu dönemde vilayet merkez, Hopa ve Pazar (Atina) kazalarından meydana gelmiştir. Rize Merkez kazası Merkez, Kura-ı Seba (İkizdere, nahiye merkezi: Çağırankaya), Karadere (Kalkandere, nahiye merkezi: Medrese) ve Mapavri (Çayeli, nahiye merkezi: Yenipazar) nahiyelerini içine almıştır. Hopa kazası ise merkez, Arhavi, Kemalpaşa ve Viçe (Fındıklı) nahiyelerinden; Pazar (Atina) kazası merkez, Ardeşen ve Hemşin nahiyelerinden oluşmuştur.

Rize, 1 Haziran 1933’teki “Lağvedilen ve Birleştirilen Vilayetler Hakkındaki Kanun”a göre Artvin vilayetiyle birleştirilerek Çoruh vilayeti kurulmuştur. Çoruh vilayetinin merkez kazası Rize’dir. Bunun dışında Çoruh vilayeti; Pazar, Hopa, Artvin, Borçka ve Şavşat kazalarıyla 17 nahiyeden oluşmaktadır. Fakat bu değişiklik sadece üç yıl devam etmiş ve 2 Ocak 1936 tarihinde Rize merkezli Çoruh vilayeti ilga edilmiştir. Yeni yapılanmayla birlikte Rize vilayeti,

Tanzim ve İdârelerine ve Tedrisatına Mûteallik Talimat” yayınlanmıştır. Fakat sonrasında bu karardan vazgeçilerek Sultani ismi tercih edilmiştir. Bkz. Fatih Demirel, “II. Meşrutiyetten Sonra Osmanlı’da Ortaöğretim: Sultâniler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXVII, S. 2, 2012, s. 346.

⁸ İsmail Güven, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2014, s. 274

⁹ Özkan, *age*, s. 127.

¹⁰ Önder, *age*, s. 216-217

¹¹ Yurt Ansiklopedisi, *Rize Maddesi*, C. 9, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982-1983, s. 6355.

¹² Ali Akdoğan, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma Geçişte Dini Hayat (Rize İl Merkezi Örneği)*, (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Samsun 1999, s. 76.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Merkez ve Pazar kazalarından kurulmuştur.¹³ 1 Eylül 1944’te Çayeli (Mapavri), 1945’te Güneyce bucağı (1952’de ilçe merkezi İkizdere’ye taşınmıştır), 1 Mart 1953’te Ardeşen bucağı ilçe olmuştur. Artvin’e bağlı Fındıklı (Viçe) ilçesi, 4 Aralık 1953’te Rize’ye bağlanmış ve Ardeşen’in bucağı olan Hemşin, 1 Nisan 1960’da Çamlıhemşin adıyla ilçe yapılmıştır. Yine Kalkandere (Karadere) bucağı 1 Nisan 1960’da ilçe olmuştur.¹⁴

2. Rize İli Genelinde Eğitim Durumu

2.1. İlkokullar

Cumhuriyet kurulduğunda ülkenin içinde bulunduğu şartlar, eğitimle ilgili çalışmalarda önceliğin ilköğretime verilmesine sebep olmuştur.¹⁵ Cumhuriyetin ilk yıllarında (1923-1924 ders yılında) Rize (Lazistan)’de genel ilkokullar 35 erkek, 1 kız olmak üzere 36 adetti. Bunların sınıf sayısına göre dağılımı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1. Rize (Lazistan) Genel İlkokullarının Sınıf Sayısına Göre Dağılımı (1923-1924)¹⁶

1 sınıflı		2 sınıflı		3 sınıflı		4 sınıflı		5 sınıflı		6 sınıflı		Toplam	
E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
1		2		2		7	1	5		18		35	1

Tablo ele alındığında Rize’de bu dönemde en fazla 6 sınıflı erkek ilkokulunun en az 1 sınıflı erkek ilkokulunun olduğu anlaşılır. Muhtemelen ülkenin genelinde olduğu gibi Rize’de de kız ilkokulu sayısı çok az durumdadır.

Tablo 2. Rize İli İlk Mekteplerin Sayısı (1927-1932)¹⁷

Sene	Mektep adedi		
	Şehirde	Köyde	Toplam
1927-1928	5	95	100
1928-1929	16	84	100
1929-1930	8	98	106
1930-1931	5	33	38
1931-1932	5	36	41

Tablo incelendiğinde 1923-1924 ders yılında 36 olan okul sayısının 1927-1928’de 100’e ulaştığı anlaşılmaktadır. 1929-1930 ders yılında bu dönemin en yüksek sayısına ulaşılırken 1930-1931 öğretim yılında ani bir düşüşle 38 sayısına gerilemiştir.

¹³ Mesut Çapa, “Rize’nin Yakın Tarihine Bir Bakış (1923-1950)”, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, C. 10, S. 20, 2016, s. 295, 297. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kid/article/view/5000190553/5000166801> adresinden edinilmiştir.

¹⁴ Yurt Ansiklopedisi, s. 6362-6363.

¹⁵ Güven, *age*, s. 249.

¹⁶ Mehmet Ö. Alkan, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Modernleşme Sürecinde Eğitim İstatistikleri 1839-1924*, T. C. Başbakanlık İstatistik Enstitüsü, Ankara 2000, s. 298.

¹⁷ Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif 1923-32 İstatistikleri*, (Yayın No. 26), Devlet Matbaası, İstanbul 1933, s. 24.

Tablo 3. Rize İli İlk Mektepler Öğrenci Sayısı (1927-1932)¹⁸

Sene	Talebe adedi					Mezun olanların adedi		
	Şehirde		Köyde		T	E	K	T
	E	K	E	K				
1927-1928	564	184	5.418	277	6.443	-	-	
1928-1929	1.925	248	3.488	234	5.895	322	21	343
1929-1930	722	219	4.204	336	5.481	193	18	211
1930-1931	732	213	1.787	136	2.868	138	13	151
1931-1932	920	198	2.188	165	3.471	130	10	140

Tabloda Rize ili 1927-1932 yılları arası öğrenci sayısındaki değişim incelendiğinde, köylerdeki öğrenci sayısının şehirlerdeki öğrenci sayısından fazla olduğu görülür. Toplam öğrenci sayısı 1930-1931 yılına kadar azalırken 1931-1932 ders yılında tekrar artmaya başlamıştır.

Tablo 4. Rize İli İlk Mektep Öğretmen Sayısı ve Özellikleri (1927-1932)¹⁹

Sene	Şehirdeki öğretmenlerin özellikleri												Toplam
	Yüksekokul mezunları		Öğretmen okulu mezunları		Öğretmen hukukunu ve şehadetnamesi ni haiz olanlar		Muvakkat ve daimi muavinler		Vekiller				
	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K			
1927-1928	1	-	8	-	-	-	10	7	-	-	19	7	26
1928-1929	-	-	11	-	-	-	-	-	39	16	50	16	66
1929-1930	-	-	14	8	6	5	3	3	-	1	23	15	38
1930-1931	1	-	10	6	6	8	-	-	2	2	19	16	35
1931-1932	1	-	6	6	3	6	-	-	-	-	10	13	23

Köydeki Öğretmenlerin Özellikleri

	Yüksek okul mezunları		Öğretmen okul mezunları		Öğretmen hukukunu ve şehadetnamesini haiz olanlar		Muvakkat ve daimi muavinler		Vekiller		Toplam		
Sene	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K	T
1927-1928	5	-	7	-	-	1	118	7	-	-	130	8	138
1928-1929	3	-	6	-	-	-	-	-	79	-	88	-	88
1929-1930	3	-	7	-	42	-	31	-	28	7	111	7	118
1930-1931	1	-	10	-	36	-	24	-	5	-	76	-	76

¹⁸ Age, s. 25.¹⁹ Age, s. 87.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

1931-1932	2	-	9	1	34	-	-	-	-	-	45	1	46
-----------	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	----	---	----

Şehir ve Köy Öğretmen Sayısı			
Sene	E	K	T
1927-1928	149	15	164
1928-1929	138	16	154
1929-1930	134	22	156
1930-1931	95	16	111
1931-1932	55	14	69

1927-1928 öğretim yılı şehirdeki toplam öğretmen sayısı 26 iken, 1929 yılında iki katından daha fazla olmuştur. 1929 yılından sonra şehirdeki öğretmen sayısı 1932 yılına kadar sürekli azalmıştır. Köydeki öğretmen sayısı 1927-1928 yılında en fazla, 1931-1932 yılında en az rakama sahip olmuştur. 1927-1932 öğretim yılları arasında şehir ve köy toplam öğretmen sayısı inişli çıkışlı bir seyir izlemekle beraber giderek azalmıştır. Bayan öğretmen sayısı ise erkek öğretmen sayısından her öğretim yılı daha azdır.

Tablo 5. Rize İli İlkokulları Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayısı (1938-1940)²⁰

Yıl	Okul			Öğretmen	Öğrenci
	Resmi gündüz	Eğitmenli	Toplam		
1938-1939	33	-	33	61	6022
1939-1940	35	24	59	90	7689

Tablo ele alındığında 1938-1939’da 33 olan okul sayısının 1939-1940’da 59’a yükseldiği görülür. Bunun da sebebi eğitmenli okulların faaliyete geçmesidir. Bu dönem 1927-1932 dönemiyle karşılaştırıldığında okul ve öğretmen sayısının önceki dönemin yüksek rakamlarına ulaşmadığı, öğrenci sayısında ise artışın gerçekleştiği anlaşılr.

Tablo 6. Rize İli İlkokul Sayısı (1949-1950)²¹

Şehir okulları	Köy okulları				Toplam
	Öğretmenli	Öğretmenli-eğitmenli	Bağımsız eğitmenli	Toplam	
7	49	26	63	138	145

Tablo incelendiğinde, 1939-1940’da 59 olan okul sayısının on sene içerisinde 145’e çıkarıldığı anlaşılr. Özellikle köy okullarında yine eğitmenlerin katkısıyla sayı yükselmiştir.

²⁰Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif İstatistiği 1938-1939*, (Yayın No. 186), Ulusal Matbaa, Ankara 1942, s. XX; Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif İstatistiği 1939-1940*, (Yayın No. 187), Ulusal Matbaa, Ankara 1942, s. XX.

²¹Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim İlköğretim İstatistikleri 1949-1950*, (Yayın No. 334), Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. Yeni Matbaa, Ankara 1952, s. 178.

Tablo 7. Rize İli İlkokul Öğretmen ve Eğitimci Sayısı (1949-1950)²²

	Öğretmen			Eğitmen				
				Öğretmenli okullarda		Bağımsız eğitimci eğitimci okullarda		
	E	K	T	E	K	E	K	T
Şehir	29	15	44					
Köy	96	14	110	26	-	63	-	89
Toplam	125	29	154	26	-	63	-	89

Tablo ele alındığında 1939-1940'da 90 olan öğretmen sayısının on sene içerisinde 154'e yükseldiği görülür. Bayan öğretmen sayısı ile erkek öğretmen sayısı karşılaştırıldığında bayan öğretmen sayısının erkek öğretmen sayısına göre çok az olduğu anlaşılır.

Tablo 8. Rize İli İlkokul Öğrenci Sayısı (1949-1950)²³

	E	K	T
Şehir okulları	2007	477	2484
Köy okulları			
Öğretmenli köy okulları	4906	1135	6041
Öğretmenli-eğitmenli köy okulları	2238	685	2923
Bağımsız eğitimci eğitimci köy okulları	1744	498	2242
Köy okulları toplamı	8888	2318	11206
Genel toplam	10895	2795	13690

Tablo incelendiğinde, 1939-1940'da 7689 olan öğrenci sayısının on sene içerisinde 13690'a çıkarıldığı anlaşılır. Öğretmen sayısında olduğu gibi erkek ve kız öğrenci sayısı da karşılaştırıldığında arada 8100 sayı fark vardır.

Tablo 9. Rize İli Şehir ve Köy İlkokul Sayısı (1953-1960)²⁴

	Şehirde		Köyde			Toplam
		Toplam	Öğretmenli	Öğretmenli-eğitmenli	Eğitmenli	
1953-1954	19	209	151	23	25	228
1954-1955	22	214	158	25	31	236
1955-1956	25	208	156	29	23	233
1956-1957	25	208	157	32	19	233
1957-1958	23	212	159	34	19	235
1958-1959	25	222	172	31	19	247

²² Age, s. 258.²³ Age, s. 179.²⁴ T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri İlk Öğretim 1953-1960* (Yayın No: 431), 1963, s. 57

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

1959-1960	29	220	166	37	17	249
-----------	----	-----	-----	----	----	-----

Tablo ele alındığında, 1949-1950’de 145 olan okul sayısının on sene içerisinde 249’a çıkarıldığı anlaşılır. Şehirde 1953-1954 ders yılında en az okul sayısı söz konusuysa 1959-1960’da en fazla olmuştur. Köy okullarında ise 1955-1957 yılları arasında en az okul mevcutken 1959-1960’da en fazla olmuştur.

Tablo 10. Rize İli Öğretmen ve Eğitimci Sayısı (1953-1960)²⁵

		Öğretmen	Eğitmen	Toplam
1953-1954	Toplam	314	51	365
	Şehirde	72	-	72
	Köyde	242	51	293
1954-1955	Toplam	362	52	414
	Şehirde	78	-	78
	Köyde	284	52	336
1955-1956	Toplam	421	55	476
	Şehirde	85	-	85
	Köyde	336	55	391
1956-1957	Toplam	574	55	629
	Şehirde	111	-	111
	Köyde	463	55	518
1957-1958	Toplam	507	53	560
	Şehirde	110	-	110
	Köyde	397	53	450
1958-1959	Toplam	596	53	649
	Şehirde	152	-	152
	Köyde	444	53	497
1959-1960	Toplam	570	53	623
	Şehirde	187	-	187
	Köyde	383	53	436

Tablo incelendiğinde 1949-1950’de 154 olan öğretmen sayısının on sene içerisinde 570’e yükseldiği görülür. Yine eğitimci sayısı da 53 olup toplam görevli sayısı 623’tür. Dönem kendi içinde değerlendirildiğinde 1953-1954 ders yılında 365 sayısı ile en az 1958-1959 ders yılı 649 sayısı ile en fazla görevliye sahiptir.

²⁵ Age, s. 236.

Tablo 11. Rize İli Ders Kesimindeki Öğrenci Sayısı (1953-1960)²⁶

		E	K	T
1953-1954	Toplam	15572	5762	21334
	Şehirde	2563	941	3504
	Köyde	13009	4821	17830
1954-1955	Toplam	15707	6099	21806
	Şehirde	2759	1124	3883
	Köyde	12948	4975	17923
1955-1956	Toplam	15977	6373	22350
	Şehirde	2905	1327	4232
	Köyde	13072	5046	18118
1956-1957	Toplam	15939	6604	22543
	Şehirde	3005	1374	4379
	Köyde	12934	5230	18164
1957-1958	Toplam	16273	6755	23028
	Şehirde	3003	1460	4463
	Köyde	13270	5295	18565
1958-1959	Toplam	16534	6962	23496
	Şehirde	3165	1578	4743
	Köyde	13369	5384	18753
1959-1960	Toplam	17053	7373	24426
	Şehirde	3635	1704	5339
	Köyde	13418	5669	19087

Tablo ele alındığında, 1949-1950’de 13690 olan öğrenci sayısının on sene içerisinde 24426’ya çıkarıldığı anlaşılar. Yine erkek ve kız öğrenci sayısı karşılaştırıldığında arada fark 8100’den 9680’e çıkmıştır.²⁷ Dönem kendi içerisinde ele alındığında 1953-1954 ders yılı en az öğrenciye sahip ders yılı, 1959-1960 ise en fazla öğrenciye sahip ders yılıdır.

Tablo 12. Rize İli İlkokul Sayısı (1961-1965)²⁸

	Şehirde	Köyde	Toplam
1961-1962	39	244	283
1962-1963	40	251	291
1963-1964	39	261	300

²⁶ Age, s. 140.

²⁷ Tez çalışmasında sehven köydeki öğrenci sayısından hareket edilmiş ve erkek-kız öğrenci sayısı arasındaki fark 7749 bulunmuştur.

²⁸ T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri İlköğretim 1961/1965*, (Yayın No. 530), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1967, s. 22.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

1964-1965	44	277	321
-----------	----	-----	-----

Tablo incelendiğinde, 1959-1960’da 249 olan okul sayısının 1964-1965’te 321’e çıkarıldığı anlaşılır. Şehirde 1961-1962 ve 1963-1964 ders yılında en az okul sayısı söz konusuysen 1964-1965’de en fazla olmuştur. Köy okullarında ise 1961-1962 yılında en az okul mevcutken 1964-1965’de en fazla olmuştur.

Tablo 13. Rize İlkokul Öğretmen Sayısı (1961-1965)²⁹

		E	K	T
1961-1962	Toplam	682	92	774
	Şehirde	128	45	173
	Köyde	554	47	601
1962-1963	Toplam	691	102	793
	Şehirde	146	45	191
	Köyde	545	57	602
1963-1964	Toplam	650	116	766
	Şehirde	135	46	181
	Köyde	515	70	585
1964-1965	Toplam	721	126	847
	Şehirde	151	58	209
	Köyde	570	68	638

Tablo ele alındığında 1959-1960’da 623 olan öğretmen-öğretmen sayısının 1964-1965’de 847’ye yükseldiği görülür. Dönem kendi içinde değerlendirildiğinde 1963-1964 ders yılında 766 sayısı ile en az, 1964-1965 ders yılı 847 sayısı ile en fazla öğretmene sahiptir.

Tablo 14. Rize İlkokul Ders Kesimindeki Öğrenci Sayısı (1961-1965)³⁰

		E	K	T
1961-1962	Toplam	20.029	9188	29217
	Şehirde	4491	2410	6901
	Köyde	15538	6778	22316
1962-1963	Toplam	21496	10421	31917
	Şehirde	4763	2676	7439
	Köyde	16733	7745	24478
1963-1964	Toplam	22367	11135	33502
	Şehirde	5060	2715	7775
	Köyde	17307	8420	25727
1964-1965	Toplam	23779	12106	35885
	Şehirde	5282	3038	8320
	Köyde	18497	9068	27565

²⁹ Age, s. 423.

³⁰ Age, s. 312.

Tablo incelendiğinde, 1959-1960'da 24446 olan öğrenci sayısının 1964-1965'te 35885'e çıkarıldığı anlaşılar. Yine erkek ve kız öğrenci sayısı karşılaştırıldığında arada fark 9680'den 11673'e çıkmıştır. Dönem kendi içerisinde ele alındığında 1961-1962 ders yılı en az öğrenciye sahip ders yılı, 1964-1965 ise en fazla öğrenciye sahip ders yılıdır.

Tablo 15. Rize İli İlkokul Sayısı (1970-1980)³¹

Yıllar	Kent	Kır	Toplam
1970-1971	55	322	377 ³²
1979-1980	65	385	450

Tablo ele alındığında, 1964-1965'te 321 olan okul sayısının 56 artarak 1970-1971'de 377'ye, 1979-1980'de 73 artarak 450'ye çıkarıldığı anlaşılar.

Tablo 16. Rize'de Kent ve Kır İlkokullarında Öğretmen Sayısı (1970-1980)³³

Yıl	Kent	Kır	Toplam
1970-1971	379	771	1.090
1979-1980	522	1.623	2.145

Tabloda 1964-1965'de 847 olan öğretmen sayısının 243 farkla 1970-1971'de 1090'a, 1979-1980 ders yılında 2145'e yükseldiği görülür. Dönem kendi içinde değerlendirildiğinde kır öğretmen sayısı 1970-1971'den 1979-1980'e kadar iki katından daha fazla artmıştır.

Tablo 17. Rize'de Kent ve Kır İlkokullarındaki Öğrenci Sayısı (1961-1980)³⁴

Yıl	Kent			Kır			Genel Toplam		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1970-1971	7151	4907	12058	22705	13237	35942	29856	18144	48000
1979-1980	7463	6936	14399	20845	18259	39104	28308	25195	53.503

Tablo incelendiğinde, 1964-1965'de 35885 olan öğrenci sayısının 1970-1971'de 48000'e 1979-1980'de 53503'e çıkarıldığı anlaşılar. Yine erkek ve kız öğrenci sayısı karşılaştırıldığında arada fark 11673'ten 3113'e inmiştir.

³¹ Yurt Ansiklopedisi, s. 6402.

³² Tez çalışmasında sehven 385 olarak verilmiştir.

³³ Age, s. 6402.

³⁴ Age, s. 6401.

Grafik 1: Rize İli İlkokul Okul, Öğretmen ve Eğitimci Durumu (1927-1980)

Grafik 2: Rize İli İlkokul Öğrenci Durumu (1927-1980)

2.2 Ortaokullar

Rize ilinde 1923-1924 öğretim yılında bir adet bir devreli erkek lisesi vardı.³⁵ Bu bir devreli lise 1924 yılında ortaokul haline getirilmiştir.³⁶ 1927-1932 yılları arasındaki Rize Ortaokulunun durumu aşağıdaki gibidir:

Tablo 18. Rize İli Ortaokul Öğrenci Sayısı (1927-1932)³⁷

	Talebe Adedi									Mezun olanlar		
	Sınıf 1		Sınıf 2		Sınıf 3		Toplam					
	E	K	E	K	E	K	E	K	T	E	K	T
1927-1928	42	-	22	-	19	-	83	-	83	18	-	18.
1928-1929	68	6	27	1	20	-	115	-	122	8	-	8
1929-1930	77	4	21	3	23	-	121	7	128	20	-	20
1930-1931	55	5	45	2	9	5	109	12	121	4	3	7
1931-1932	50	4	51	4	17	2	118	10	128	13	-	

Tablo incelendiğinde Rize Ortaokuluna ilk defa 1928-1929 ders yılında kız öğrenci alındığı ve 1930-1931’de mezun edildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca okulun toplam öğrenci sayısı istikrarlı bir artış göstermemiştir.

Tablo 19. Rize İli Ortaokul Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayısı(1937-1940)³⁸

Yıl	Okul	Öğretmen	Öğrenci
1937-1938	2	22	407
1938-1939	2	23	479
1939-1940	2	19	526

Tablo ele alındığında 1931-1932’de 1 olan okul sayısının 2’ye, 128 olan öğrenci sayısının da 526’ya çıktığı anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde okul sayısı aynı kalmış, öğretmen sayısı istikrarlı artış göstermemiş, öğrenci sayısında ise artış gerçekleşmiştir.

Tablo 20. Rize İli Ortaokul Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayısı (1946-1950)³⁹

Yıl	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1946-1947	2	13	6	19	275	37	312
1947-1948	2	13	7	20	240	44	284
1948-1949	2	11	8	19	266	43	309
1949-1950	3 ⁴⁰	12	6	18	276	46	351

³⁵ Alkan, *age*, s. 236, 291; Bu okul muhtemelen rumi 1326’da (1910-1911) açılmış olan Rize İdadi Mektebinin devamıdır.

³⁶ Anonim 1, *Bir Asırlık Tarihçe*. Ali Metin Kazancı Rize Lisesi Tarih Panosundan edinilmiştir.

³⁷ Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif 1923-32 İstatistikleri*, (Yayın No. 26), s. 43.

³⁸ Başvekâlet İstatistik Umum Direktörlüğü, *Maarif 1937-1938 İstatistiği*, (Yayın No. 145), Sühulet Matbaası, İstanbul 1939, s. XXII; Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif İstatistiği 1938-1939*, (Yayın No. 186), s. XX; Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif İstatistiği 1939-1940*, (Yayın No. 187), s. XX.

³⁹ Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1946-1947*, (Yayın No. 296), Pulhan Matbaası, 1948, s. 44, 73; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1947-1948*, (Yayın No. 307), Pulhan Matbaası, İstanbul 1949, s. 48, 79; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1948-1949*, (Yayın No. 326), Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. Yeni Matbaa, Ankara 1950, s. 48, 89; Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1949-1950*, (Yayın No. 335), Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. Yeni Matbaa, Ankara 1952, s. 74, 119.

⁴⁰ 1949-1950 öğretim yılında Çayeli Ortaokuluna ilk defa tesadüf edilmiştir.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Tablo incelendiğinde 1949-1950’de; 1939-1940’da 2 olan okul sayısının 3, 19 olan öğretmen sayısının 18 ve 526 olan öğrenci sayısının da 351 olduğu anlaşılır. Okul sayısı artarken öğretmen ve öğrenci sayısı gerilemiştir. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde okul sayısı artmış, öğretmen ve öğrenci sayısı istikrarlı artış göstermemiştir.

Tablo 21. Rize İli Bağımsız Ortaokul Okul, Öğretmen ve Ders Kesimi Öğrenci Sayısı (1953-1960)⁴¹

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1953-1954	5	22	9	31	600	38	638
1954-1955	5	22	11	33	722	53	775
1955-1956	5	27	11	38	802	64	866
1956-1957	5	32	10	42	801	92	893
1957-1958	5	29	9	38	876	87	963
1958-1959	5	37	10	47	929	117	1046
1959-1960	6 ⁴²	34	9	43	1107	154	1261

Tablo 22. Rize İli Bağımlı (Rize Lisesine) Ortaokul Okul, Öğretmen ve Ders Kesimi Öğrenci Sayısı (1953-1960)⁴³

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1953-1954	1	2	5	7	181	17	198
1954-1955	1	3	7	10	199	26	225
1955-1956	1	5	8	13	200	36	236
1956-1957	1	2	8	10	245	36	281
1957-1958	1	7	6	13	301	57	358
1958-1959	1	15	8	23	384	55	439
1959-1960	1	10	5	15	402	55	457

Tablo 23. Rize İli Tüm Ortaokul Okul, Öğretmen ve Ders Kesimi Öğrenci Sayısı (1953-1960)⁴⁴

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1953-1954	6	24	14	38	781	55	836
1954-1955	6	25	18	43	921	79	1000

⁴¹ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1953-1960*, (Yayın No. 437), Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1963, s. 154-155.

⁴² Bu dönemdeki Rize ilçe ortaokulları Ardeşen, Çayeli, Fındıklı, İkizdere, İyidere ve Pazar’dır. İyidere ilk defa bu ders yılında görülmüştür.

⁴³ Age, s. 230-231.

⁴⁴ Age, s. 154-155, 230-231.

1955-1956	6	32	19	51	1002	100	1102
1956-1957	6	34	18	52	1046	128	1174
1957-1958	6	36	15	51	1177	144	1321
1958-1959	6	52	18	70	1313	172	1485
1959-1960	7	44	14	58	1509	209	1718

Tablo incelendiğinde 1959-1960'da; 1949-1950'da 3 olan okul sayısının 7, 18 olan öğretmen sayısının 58 ve 351 olan öğrenci sayısının da 1718 olduğu anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde okul ve öğrenci sayısı artmış, öğretmen sayısı ise inişli çıkışlı seyretmiştir.

Tablo 24. Rize İli Bağımsız Ortaokul Okul, Öğretmen ve Ders Kesimi Öğrenci Sayısı (1960-1967)⁴⁵

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1960-1961	6	51	14	65	1202	170	1372
1961-1962	6	54	13	67	1328	168	1496
1962-1963	6	66	12	78	1383	215	1598
1963-1964	6	62	12	74	1394	242	1636
1964-1965	7 ⁴⁶	60	12	72	1470	289	1759

Tablo 25. Rize İli Bağımlı (Rize Lisesi'ne) Ortaokul Okul, Öğretmen ve Ders Kesimi Öğrenci Sayısı (1960-1965)⁴⁷

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1960-1961	1	23	9	32	446	61	507
1961-1962	1	22	13	35	495	72	567
1962-1963	1	10	7	17	538	66	604
1963-1964	1	8	4	12	462	71	533
1964-1965	1	20	4	24	520	83	603

⁴⁵ T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1960-1961*, (Yayın No. 466), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1965, s. 104, 363; T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961/1965*, (Yayın No. 534), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1968, s. 3, 96, 97.

⁴⁶ Bu senedeki resmi bağımsız ortaokullar Merkez-İyidere, Ardeşen, Çamlıhemşin, Çayeli, Fındıklı, İkizdere ve Pazar'dır. Çamlıhemşin Ortaokuluna ilk defa bu sene rastlanmıştır.

⁴⁷ T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1960-1961*, (Yayın No. 466), s. 162, 370; T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961/1965*, (Yayın No. 534), s. 140-141.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Tablo 26. Rize İli Tüm Ortaokul Okul, Öğretmen ve Ders Kesimi Öğrenci Sayısı (1960-1965)⁴⁸

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1960-1961	7	74	23	65	1648	231	1879
1961-1962	7	66	26	92	1823	240	2063
1962-1963	7	76	19	95	1921	281	2202
1963-1964	7	70	16	86	1856	313	2169
1964-1965	8	80	16	96	1990	372	2362

Tablo ele alındığında 1964-1965’de; 1959-1960’da 7 olan okul sayısının 8, 58 olan öğretmen sayısının 96 ve 1718 olan öğrenci sayısının da 2362 olduğu anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde okul sayısı artmış, öğretmen ve öğrenci sayısı artışında istikrar göstermemiştir.

Tablo 27. Rize İli Resmi Ortaokul Okul, Öğretmen ve Öğrenci Sayısı (1967-1980)⁴⁹

	Okul	Öğretmen			Öğrenci		
		E	K	T	E	K	T
1967-1968	13	78	21	99	3379	573	3952
1968-1969	16	115	31	146	3846	644	4490
1969-1970	20	130	23	153	4639	729	5368
1970-1971	21	190	40	230	5294	952	6246
1971-1972	21	132	18	150	6307	1132	7439
1972-1973	23	160	24	184	6424	1189	7613
1976-1977	36	210	56	266	8732	2074	10806
1977-1978	36	218	71	289	8495	2225	10720
1978-1979	36	208	65	273	7126	2348	9474
1979-1980	39	187	63	250	7662	2380	10042

Tablo incelendiğinde 1979-1980’de; 1964-1965’de 8 olan okul sayısının 39’a, 96 olan öğretmen sayısının 250’ye ve 2362 olan öğrenci sayısının da 10042’ye çıktığı anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde okul sayısı artmış, öğretmen ve öğrenci sayısı artışında istikrar yakalanamamıştır.

⁴⁸ T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1960-1961*, (Yayın No. 466), s. 104, 162, 363, 370; T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961/1965*, (Yayın No. 534), s. 3, 96, 97, 140, 141

⁴⁹ Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971*, (Yayın No. 761), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1976, s. 55; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973*, (Yayın No. 758), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1976, s. 43; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1976-1978*, (Yayın No. 938), Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981, s. 3, 21; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1978-1979*, (Yayın No. 972), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1982, s. 2, 13; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1979-1980*, (Yayın No. 968), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1982, s. 1, 11.

Grafik 3. Rize İli Ortaokul Okul ve Öğretmen Durumu (1937-1980)

Grafik 4. Rize İli Ortaokul Öğrenci Durumu (1927-1980)

2.3. Liseler

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Rize ili, 1923-1924 öğretim yılında bir devreli bir liseye sahipti. 1924 yılında bu okul, ülke genelinde olduğu gibi ortaokula çevrildi.⁵⁰ Bir devreli lisenin 1923-1924 öğretim yılında durumu aşağıdaki gibidir:

Tablo 28. Bir Devreli Rize Lisesi (1923-1924)⁵¹

Öğrenci				Memur ve öğretmenler							
				Öğretmen							
İptidai sınıflar	Birinci devre sınıfları gündüzlü			Memur		İptidai kısım		Tali kısım		Toplam	
Gündüzlü	Paralı	Parasız	Toplam	Asil	Vekil	Asil	Vekil	Asil	Vekil	Asil	Vekil
303	2	18	323	3		5	1	8	1	16	2

1951-1952 öğretim yılında Rize ili lisesine kavuşmuştur. 1951-1952 ders yılında Rize Lisesinde 2 adet birinci sınıf şubesi mevcuttur. Birinci sınıfta sene başındaki erkek öğrenci sayısı 75, kız öğrenci sayısı 8, toplam 83; ders kesimindeki erkek öğrenci sayısı 85, kız öğrenci sayısı 8, toplam 93’tür. Yine bu yıl içinde okuldan ayrılan erkek öğrenci sayısı toplamı 1’dir. Haziran döneminde 24 erkek, 4 kız, eylül döneminde 23 erkek öğrenci sınıf geçmiştir. Bir dersten bütünlemeli 22 erkek, 2 kız; sınıfta kalanlar ise 17 erkek, 2 kızdır. Fiilen ve hükmen çalışan asil erkek öğretmen sayısı 4, bayan öğretmen sayısı 2, stajyer bayan öğretmen sayısı 1, toplam öğretmen sayısı ise 7’dir.⁵²

Tablo 29. Rize Lisesi Öğretmen ve Öğrenci Sayısı (1953-1960)⁵³

Yıl	Öğretmen			Birinci sınıfa kayıt edilen öğrenci			Ders kesimindeki öğrenci		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1953-1954	8	10	18	45	2	47	197	17	214
1954-1955	7	7	14	18	4	22	227	19	246
1955-1956	2	8	10	63	6	69	162	18	180
1956-1957	6	5	11	109	7	116	224	19	243
1957-1958	3	3	6	57	6	63	225	18	243
1958-1959	15	9	24	101	9	110	261	23	284
1959-1960	11	5	16	154	14	168	286	26	312

Tablo ele alındığında 1959-1960 öğretim yılında; 1951-1952’de 7 olan öğretmen sayısının 16, 83 olan birinci sınıftaki öğrenci sayısının 168 ve 93 olan ders kesimindeki öğrenci sayısının 312 olduğu anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde en fazla öğretmen sayısına 1958-1959’da en aza ise 1957-1958’de rastlanmıştır. Birinci sınıfa kaydedilen öğrenci en fazla 1959-1960’da en az 1954-1955 ders yılında olmuştur. Yine ders kesimindeki öğrenci sayısı en fazla 1959-1960’da en az ise 1955-1956’dadır.

⁵⁰ Anonim 1, *Bir Asırlık Tarihçe*, Ali Metin Kazancı Rize Lisesi Tarih Panosundan edinilmiştir.

⁵¹ Alkan, *age*, s. 291

⁵² Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1951-1952*, (Yayın No. 356), Akın Matbaacılık Ltd., Ankara basım tarihi yok, s. 300, 301, 349.

⁵³ Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1953-1960*, (Yayın No. 437), s. 539, 540, 630.

Tablo 30. Rize Lisesi Öğretmen ve Öğrenci Sayısı (1960-1969)⁵⁴

	Öğretmen			Birinci sınıfa kayıt edilen öğrenci			Ders kesimindeki öğrenci		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T
1960-1961	23	9	32	141	10	151	319	25	344
1961-1962	16	9	25	148	10	158	325	26	351
1962-1963	18	4	22	176	11	187	411	24	435
1963-1964	18	3	19	145	13	158	389	30	419
1964-1965	8	2	10	140	6	146	422	29	451
1965-1966	16	8	24	207	19	226	450	34	484
1966-1967	41	10	51	257	21	278	514	38	552
1967-1968	32	13	45	174	27	201	475	65	540
1968-1969	23	6	29	287	46	333	569	80	649

Tablo incelendiğinde Rize Lisesinde 1968-1969 öğretim yılında; 1959-1960'da 16 olan öğretmen sayısının 29, 168 olan birinci sınıfa kaydedilen öğrenci sayısının 333 ve 312 olan ders kesimindeki öğrenci sayısının 649 olduğu anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde en fazla öğretmen sayısına 1967-1968'de, en aza ise 1964-1965'de rastlanmıştır. Birinci sınıfa kaydedilen öğrenci en fazla 1968-1969'da en az 1964-1965'te olmuştur. Yine ders kesimindeki öğrenci sayısı en fazla 1968-1969'da en az ise 1960-1961'dedir.

Tablo 31. Rize İl Geneli Lise Okul, Öğretmen, Öğrenci Sayısı (1969-1980)⁵⁵

	Okul	Öğretmen			Birinci sınıfa kayıt edilen öğrenci			Ders kesimindeki öğrenci		
		E	K	T	E	K	T	E	K	T
1969-1970	2 ⁵⁶	31	8	39	378	61	439	663	122	885
1970-1971	3 ⁵⁷	37	5	42	563	68	631	1042	150	1192
1971-1972	3	29 ⁵⁸	3	32	736	93	829	1543	210	1753
1972-1973	4 ⁵⁹	43	8	51	832	147	979	1508	250	1758
1976-1977	6	111	39	150	1157	248	1405	3187	696	3883
1977-1978	7	106	34	140	1413	341	1754	3257	876	4133
1978-1979	8	126	37	163	1286	368	1654	3372	845	4217
1979-1980	9	139	39	178	1308	432	1740	3763	1144	4907

⁵⁴ T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1960-1961*, (Yayın No. 466), s. 422, 515; T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961/1965*, (Yayın No. 534), s. 335, 336, 400; Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967*, (Yayın No. 608), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1970, s. 247-289; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971*, (Yayın No. 761), s. 172-173.

⁵⁵ Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971*, (Yayın No. 761), s. 172-173; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973*, (Yayın No. 758), s. 118; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1976-1978*, (Yayın No. 938), s. 58, 77; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1978-1979*, (Yayın No. 972), s. 33, 44; Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1979-1980*, (Yayın No. 968), s. 31, 40.

⁵⁶ 1969-1970 öğretim yılında Pazar Lisesi ilk defa görülmüştür.

⁵⁷ 1970-1971 öğretim yılında Çayeli Lisesi ilk defa görülmüştür.

⁵⁸ 1971-1972 öğretim yılında Çayeli Lisesi'nin öğretmen sayısı belirtilmemiştir.

⁵⁹ 1972-1973 öğretim yılında Fındıklı Lisesi ilk defa görülmüştür.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Tablo ele alındığında 1979-1980 öğretim yılında; 1968-1969’da 1 olan okul sayısının 9, 29 olan öğretmen sayısının 178, 333 olan birinci sınıfa kaydedilen öğrenci sayısının 1740 ve 649 olan ders kesimindeki öğrenci sayısının 4907 olduğu anlaşılır. Dönem kendi içerisinde değerlendirildiğinde en fazla okul sayısı 1979-1980’de, en az 1969-1970’te dir. En fazla öğretmen sayısına 1979-1980’de, en aza ise 1971-1972’de rastlanmıştır. Birinci sınıfa kaydedilen öğrenci en fazla 1979-1980’de en az 1969-1970’te olmuştur. Yine ders kesimindeki öğrenci sayısı en fazla 1979-1980’de en az ise 1969-1970 ders yılındadır.

Grafik 5. Rize İli Lise Okul ve Öğretmen Durumu

Grafik 6. Rize İli Öğrenci Durumu

2.4. Mesleki ve Teknik Öğretim

Rize vilayeti ve çevresinde, 1931-1932 öğretim yılında meslek dershanelerine rastlanılmıştır. Bu dershanelerde biçki, dikiş, nakış, beyaz işleri ve terziilik gibi meslekler öğretilmektedir. Dershane sayısı 3, öğretmen sayısı da 3'tür. Mevcut 3 dershaneye 21 bayan talebe devam etmiş, 15 tanesi başarılı olmuştur.⁶⁰

Rize'de meslek eğitimi için 1944 yılında Akşam Kız Sanat Okulu, 1944-1945'te Yapı Usta Okulu ve 1945'te Erkek Sanat Enstitüsü kurulmuştur.⁶¹ Bu okullara yıllar içinde yeni okullar ilave edilmiştir. Mesleki ve teknik öğretimde Rize ilindeki durum aşağıdaki iki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 32. Rize Orta Dereceli Mesleki ve Teknik Öğretim Okul, Öğrenci ve Öğretmen Sayısı (1961-1980)⁶²

Yıl	Okul	Öğretmen	Öğrenci		
			E	K	T
1961-1962	10	97	871	116	987
1970-1971	7	89	1152	293	1445
1979-1980	22	238	4549	1211	5760

⁶⁰ Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif 1923-32 İstatistikleri*, (Yayın No. 26), s. 62

⁶¹ Rize İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivinden alınan belge, tarih yok; Anonim 2, *Tarihçe*, http://ghmtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/53/01/193023/icerikler/tarihce_800498.html?CHK=00d05eb132ef8749b18dfdc2e131c0ef adresinden edinilmiştir (son E.T 20.03.2020); Anonim 3, *Okulumuzun Tarihçesi*, http://tevfikileriemi.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_188823.html adresinden edinilmiştir.

⁶² Yurt Ansiklopedisi, s. 6403

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Tabloda mesleki ve teknik okulların 1961-1980 yılları arası gelişim ve değişimine bakıldığında erkek öğrenci sayısının kız öğrenci sayısından görünür bir şekilde fazla olduğu tespit edilir. Erkek ve kız sayısı yıllara göre düzenli bir biçimde artmıştır. 1970-1971 ders yılından sonra okul sayısında hızlı bir artış görülmüştür. Öğretmen sayısı ise inişli çıkışlı bir seyir izlemektedir.

Tablo 33. Rize İlindeki Mesleki ve Teknik Okul Durumu (1980)⁶³

	Okul sayısı	Öğretmen sayısı	Öğrenci sayısı
İmam Hatip Ortaokulu	6	19	1856
Kız Sanat Ortaokulu	3	-	372
İmam Hatip Lisesi	3	47	483
Kız Meslek Lisesi	3	55	331
Endüstri Meslek Lisesi	1	693	32
Yapı Meslek Lisesi	1	24	271
Teknik Lise	1	-	44
Ticaret Lisesi	2	50	1274
Akşam Ticaret Lisesi	1	-	270
Sağlık Meslek Lisesi	1	11	166

Tablo ele alındığında Rize ilinde en fazla, 6 rakamıyla İmam Hatip Ortaokulu olduğu görülür. İmam Hatip Ortaokulunu üçer okulla Kız Sanat Ortaokulu, İmam Hatip Lisesi ve Kız Meslek Lisesi takip etmektedir.

2.5. Yükseköğretim

Rize’deki ilk yükseköğretim kurumu 1959 yılında açılan iki yıllık Tekniker Okulu’dur. Bu okul, 1970 yılında bazı sebeplerden dolayı kapatılmıştır.⁶⁴ Daha sonra 1 Mart 1976 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak Rize Meslek Yüksekokulu kurulmuş ve aynı yıl eğitime başlamıştır.⁶⁵ Rize ilindeki bir diğer yükseköğretim kurumu Rize Eğitim Enstitüsüdür. Rize Eğitim Enstitüsü, 1975-1976 öğretim yılında açılmış, kısa bir süre sonra yani 1979 yılında kapatılmıştır.⁶⁶

Sonuç

Rize ili, Doğu Karadeniz’in önemli merkezlerinden biridir. Rize’deki eğitim durumunu betimlemek hem ülkenin hem de ilin geçmiş ve geleceği arasında bir köprü kurarak geleceğin planlanması için faydalı bir adım olacaktır. Nitekim aşağıda çalışmanın da sonucu olarak Rize ilinde ilkökul, ortaokul ve lise düzeyindeki artış yüzdeleri betimlenerek bunların değerlendirilmesi yapılmıştır.

⁶³ Yurt Ansiklopedisi, s. 6402.

⁶⁴ Rize Valiliği, *Cumhuriyet’in 75. yılında Rize*, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1998, s. 147

⁶⁵ Anonim 4, *Genel Bilgiler*, <http://tbmyo.erdogan.edu.tr/tr/page/genel-bilgiler/2285> adresinden edinilmiştir (Son E.T 20.03.2020).

⁶⁶ Rize Valiliği, *age*, s. 147.

Tablo 34. Rize İli İlkokul Yıllara Göre Artış Durumu (Okul, Öğretmen, Eğitimci, Öğrenci)⁶⁷

	Okul	Öğretmen	Eğitmen	Öğrenci		
				E	K	T
1927-1928	-	-	-	-	-	-
1928-1929	0%	6%	-	-10%	5%	-9%
1929-1930	6%	1%	-	-9%	15%	-7%
1930-1931	-64%	-29	-	-49%	-37%	-48%
1931-1932	8%	-38	-	23%	4%	21%
1938-1939	-20%	-12%	-	-	-	73
1939-1940	79%	48%	-	-	-	28
1949-1950	146%	71%	271%	-	-	78
1953-1954	57%	104%	-43%	43%	106%	56%
1954-1955	4%	15%	2%	1%	6%	2%
1955-1956	-1%	16%	6%	2%	4%	2%
1956-1957	0%	36%	0%	0%	4%	1%
1957-1958	1%	-12%	-4%	2%	2%	2%
1958-1959	5%	18%	0%	2%	3%	2%
1959-1960	1%	-4%	0%	3%	6%	4%
1961-1962	14%	36%	-	17%	25%	20%
1962-1963	3%	2%	-	7%	13%	9%
1963-1964	3%	-3%	-	4%	7%	5%
1964-1965	7%	11%	-	6%	9%	7%
1970-1971	17%	29%	-	26%	50%	34%
1979-1980	19%	97%	-	-5%	39%	11%

Tabloda 1929-1930 ders yılı ve sonrasındaki rakamlarda önemli derecede bir azalma mevcuttur. Bu durumun sebepleri arasında ilkokulların finansmanın Vilayet Hususi İdareleri (İl Özel İdareleri) tarafından karşılanması olduğu düşünülmüştür. İlkokul hizmetinin vilayetler tarafından sağlanması gelirleri yüksek vilayetlerin ilkokullara daha çok pay ayırabileceği anlamına gelmektedir. 1929 yılında dünyayı sarsan bir ekonomik kriz yaşanması vilayet hususi bütçe miktarlarının düşmesine neden olmuş ve bu da dolayısıyla ilkokul hizmetlerine

⁶⁷ Bu tablo çalışmanın ilkokul kısmındaki verilerden oluşturulmuştur. Tablodaki yüzdeler, bir önceki veri yılına göre durumu ifade etmektedir.

yansıdığıdır.⁶⁸ 1939-1940’da özellikle okul sayısında artış yaşanmış ve bu artışa eğitimci okulların katkısı söz konusudur. 1939-1950 yılları arasında dünya büyük bir savaş ve ekonomik problemler geçirmiştir. Türkiye savaşa katılmasa da ekonomik sonuçlarından etkilenmiş ve bu arada çok partili hayata geçiş süreci yaşamıştır. Bu dönemdeki belirsizliklerin ilköğretime olumsuz yansımaları olsa da ülke genelinde niceliksel artış sağlanmıştır. Ayrıca bir önceki dönemin önemli sorunu olan ilkokul giderlerinin vilayetler tarafından karşılanması meselesi 1948’de tüm ilköğretim giderlerinin genel devlet bütçesine alınmasıyla çözümlenmeye çalışılmıştır.⁶⁹ Nitekim tabloda da 1949-1950 yılında bir önceki döneme göre önemli artış yaşandığı gözlemlenir. 1950-1960 yılları arasında yani Demokrat Parti Dönemi’nde ülke genelinde 1959-1960 ders yılında öğretmen sayısında büyük artış meydana gelirken Rize’de ise bir önceki yıla göre % -4 lük bir azalma mevcuttur. Yine ülke genelinde 1956-1957 yılında öğrenci sayısı en yüksek artışı gösterirken⁷⁰ Rize’de ise dönemin en düşük artışı gerçekleşmiştir. 8 Ağustos 1951’de yurttaşların okul yapımı yükümlülüğü kaldırılmıştır.⁷¹ Bu dönemdeki okul artış yüzdesinin azalmasında bu hususun etkili olduğu düşünülmüştür. 27 Mayıs 1960 darbesiyle ülke yeni bir döneme girmiştir. Bu dönemde yedek subay öğretmen uygulaması gibi yeni uygulamalar yapılmıştır.⁷² Rize’de ise 1960-1970 döneminde tabloda genel olarak artış yaşanırken 1963-1964 ders yılında öğretmen sayısında azalma olması farklı durumlardan biridir. Fakat 1970-1980 arasında en fazla artışın öğretmen sayısında olması ise yedek subay öğretmen uygulaması vs. gibi durumlara bağlı olabileceği düşünülmüştür.

Tablo 35. Rize İli Ortaokul Yıllara Göre Artış Durumu (Okul, Öğretmen, Öğrenci)⁷³

	Okul	Öğretmen	Öğrenci		
			E	K	T
1927-1928	-	-	-	-	-
1928-1929	0%	-	39%	-	47%
1929-1930	0%	-	5%	0%	5%
1930-1931	0%	-	-10%	71%	-5%
1931-1932	0%	-	8%	-17%	6%
1937-1938	100%	-	-	-	218%
1938-1939	0%	5%	-	-	18%
1939-1940	0%	-17%	-	-	10%

⁶⁸ Erhan Kanpolat, *Harf Devrimi’nden Köy Enstitülerine Türkiye’de İlköğretim (1928-1940)*, (İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2015, s. 454, 466, 493.

⁶⁹ Filiz Meşeci Giorgetti-Betül Batır, “İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Eğitim Politikaları”, *İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, S. 13-14, 2008, s. 50. <http://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9826> edinilmiştir.

⁷⁰ Zehra Taşdöven, *Demokrat Parti Dönemi Eğitim Anlayışı (1950-1960)*, (Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Aydın 2013, s. 60.

⁷¹ Age, 60

⁷² Aziz Kılıç, *Türkiye’de Askeri Darbelerin Eğitim ve Kültür Hayatı Üzerindeki Etkileri (27 Mayıs 1960-12 Mart 1971-12 Eylül 1980)*, (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kahramanmaraş 2019, s. 38.

⁷³ Bu tablo çalışmanın ortaokul kısmındaki verilerden oluşturulmuştur. Tablodaki yüzdelere, bir önceki veri yılına göre durumu ifade etmektedir.

1946-1947	0%	0%	-	-	-41%
1947-1948	0%	5%	-13%	19%	-9%
1948-1949	0%	-5%	11%	-2%	9%
1949-1950	50%	-5%	4%	7%	14%
1953-1954	100%	111%	183%	20%	138%
1954-1955	0%	13%	18%	44%	20%
1955-1956	0%	19%	9%	27%	10%
1956-1957	0%	2%	4%	28%	7%
1957-1958	0%	-2%	6%	13%	13%
1958-1959	0%	37%	19%	19%	12%
1959-1960	17%	-17%	15%	22%	16%
1960-1961	0%	12%	9%	11%	9%
1961-1962	0%	42%	11%	4%	10%
1962-1963	0%	3%	5%	17%	7%
1963-1964	0%	-9%	-3%	11%	-1%
1964-1965	14%	12%	7%	19%	9%
1967-1968	63%	3%	70%	54%	67%
1968-1969	23%	47%	14%	12%	14%
1969-1970	25%	5%	21%	13%	20%
1970-1971	5%	50%	14%	31%	16%
1971-1972	0%	-35%	19%	19%	19%
1972-1973	10%	23%	2%	5%	2%
1976-1977	57%	45%	36%	74%	42%
1977-1978	0%	9%	-3%	7%	-1%
1978-1979	0%	-6%	-16%	6%	-12%
1979-1980	8%	-8%	8%	1%	6%

Ortaokul durumunda 1930-1931'den sonra ilkokullarda olduğu gibi öğrenci sayısında düşme meydana gelmiştir. Bu da yüksek ihtimalle 1929 ekonomik bunalımının yansıması ile ilgilidir. 1940-1950 arasında tekrar öğretmen ve öğrenci artışında düşüşler olmuştur. Bu süreçte ülke geneli incelendiğinde de II. Dünya Savaşı'nın neden olduğu ekonomik sorunlar sebebiyle özellikle öğrenci sayısının düştüğü anlaşılır.⁷⁴ Demokrat Parti Döneminde (1950-1960) ülke

⁷⁴ Meşeci Giorgetti-Batır, *agm*, s. 50.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

genelinde okul, öğrenci ve öğretmen sayısında azalma olmamıştır.⁷⁵ Fakat Rize geneline bakıldığında öğretmen sayısında azalma olan yıllara tesadüf edilmiştir ki bunun anlamlı bir açıklaması yapılamamıştır. Ülke 1960-1980 döneminde 27 Mayıs 1960 Darbesi ve 12 Mart 1971 Askeri Muhtırası’nı yaşayarak 12 Eylül 1980 Darbesine doğru yol almıştır.⁷⁶ Rize’de 1977-1978 ve 1978-1979’daki öğretmen ve öğrenci sayısının azalması ülke genelinde tırmanışa geçen kargaşa ile alakalı düşünülmüşse de olayların yoğunlaştığı 1979-1980’de öğrenci sayısının arttığı anlaşılmıştır.

Tablo 36. Rize İli Lise Yıllara Göre Artış Durumu (Okul, Öğretmen, Öğrenci)⁷⁷

	Okul	Öğretmen	Öğrenci		
			E	K	T
1951-1952	-	-	-	-	-
1953-1954	0%	157%	132%	113%	130%
1954-1955	0%	-22%	15%	12%	15%
1955-1956	0%	-29%	-29%	-5%	-27%
1956-1957	0%	10%	38%	6%	35%
1957-1958	0%	-45%	0%	-5%	0%
1958-1959	0%	300%	16%	28%	17%
1959-1960	0%	-33%	10%	13%	10%
1960-1961	0%	100%	12%	-4%	10%
1961-1962	0%	-22%	2%	4%	2%
1962-1963	0%	-12%	26%	-8%	24%
1963-1964	0%	-14%	-5%	25%	-4%
1964-1965	0%	-47%	8%	-3%	8%
1965-1966	0%	140%	7%	17%	7%
1966-1967	0%	113%	14%	12%	14%
1967-1968	0%	-12%	-8%	71%	-2%
1968-1969	0%	-36%	20%	23%	20%
1969-1970	100%	34%	17%	53%	36%
1970-1971	50%	8%	57%	23%	35%

⁷⁵ Taşdöven, *agt*, s. 60.

⁷⁶ Birol Keskin, *12 Mart 1971 Askeri Muhtırası’nın Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Günümüz Eğitim Sistemiyle Karşılaştırılması*, (Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2018, s. 10.

⁷⁷ Bu tablo çalışmanın lise kısmındaki verilerden oluşturulmuştur. Tablodaki yüzdeler, bir önceki veri yılına göre durumu ifade etmektedir.

1971-1972	0%	-24%	48%	40%	47%
1972-1973	33%	59%	-2%	19%	0%
1976-1977	50%	194%	111%	178%	121%
1977-1978	17%	-7%	2%	26%	6%
1978-1979	14%	16%	4%	-4%	2%
1979-1980	13%	9%	12%	35%	16%

Rize ilinde lise Demokrat Parti Dönemi'nde açılabilmiştir. Bu dönemde ülke genelinde 1955-1956 ders yılında öğretmen ve öğrenci sayısında bir düşüş yaşanmıştır.⁷⁸ Aynı durum Rize Lisesi içinde geçerli olmuştur. 1971-1972 yılında Türkiye'de öğretmen sayısı düşmüş⁷⁹ ve Rize de aynı şekilde öğretmen sayısı azalmıştır.

Rize ilindeki ilkokul, ortaokul, lise artış durumları ülkenin genelini ilgilendiren meseleler üzerinden ele alınmış ve çoğunlukla ülkedeki eğitim durumuna paralel ilerlediği tespit edilmiştir. Ancak tarihi olay ve olgular genellikle bir nedene bağlanarak açıklanamamaktadır. Rize eğitim durumunda ilin nüfusu, dağınık yerleşme gibi birçok yerel faktör de etkili olmuş olmalıdır.

Rize'de ilkokul, ortaokul ve lise eğitimi yanında meslek eğitim için 1944 yılında Akşam Kız Sanat Okulu, 1944-1945'te Yapı Usta Okulu ve 1945'te Erkek Sanat Enstitüsü kurulmuştur. 1979-1980 öğretim yılında mesleki ve teknik okulların sayısı 22, öğretmen sayısı 238, öğrenci sayısı da 5760 olmuştur. Rize'de yükseköğretim alanında ilk açılan okul, 1959 yılında kurulan iki yıllık Tekniker Okuludur. Bu okul, 1970 yılında bazı sebeplerden dolayı kapatılmış ve 1976 yılında Rize Meslek Yüksek Okulu açılmıştır. Bir diğer yükseköğretim kurumu da 1975-1976 öğretim yılında açılıp 1979 yılında kapatılan Eğitim Enstitüsüdür.

Kaynakça

1. İstatistikler

- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1967-1971*, (Yayın No. 761), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1976.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1971-1973*, (Yayın No. 758), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1976.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1976-1978*, (Yayın No. 938), Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, 1981.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1978-1979*, (Yayın No. 972), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1982.
- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1979-1980*, (Yayın No. 968), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1982.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim İlköğretim İstatistikleri 1949-1950*, (Yayın No. 334), Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. Yeni Matbaa, Ankara 1952.

⁷⁸Taşdöven, *agt*, s. 64

⁷⁹Keskin, *agt*, s. 246.

- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1946-1947*, (Yayın No. 296), Pulhan Matbaası, 1948.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1947-1948*, (Yayın No. 307), Pulhan Matbaası, İstanbul 1949.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1948-1949*, (Yayın No. 326), Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. Yeni Matbaa, Ankara 1950.
- Başbakanlık İstatistik Genel Müdürlüğü, *Milli Eğitim Orta Öğretim İstatistikleri 1949-1950*, (Yayın No. 335), Türkiye Matbaacılık ve Gazetecilik A. O. Yeni Matbaa, Ankara 1952.
- Başvekâlet İstatistik Umum Direktörlüğü, *Maarif 1937-1938 İstatistiği*, (Yayın No. 145), Sühulet Matbaası, İstanbul 1939.
- Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif 1923-32 İstatistikleri*, (Yayın No. 26), Devlet Matbaası, İstanbul 1933.
- Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif İstatistiği 1938-1939*, (Yayın No. 186), Ulusal Matbaa, Ankara 1942.
- Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Maarif İstatistiği 1939-1940*, (Yayın No. 187), Ulusal Matbaa, Ankara 1942.
- Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE), *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1965-1967*, (Yayın No. 608), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1970.
- T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri İlk Öğretim 1953-1960*, (Yayın No: 431), 1963.
- T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri İlköğretim 1961/1965*, (Yayın No. 530), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1967.
- T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1960-1961* (Yayın No. 466), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1965.
- T. C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, *Milli Eğitim İstatistikleri Ortaöğretim 1961/1965*, (Yayın No. 534), Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara 1968.
- Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1953-1960*, (Yayın No. 437), Güzel İstanbul Matbaası, Ankara 1963.
- Türkiye Cumhuriyeti Başvekâlet İstatistik Umum Müdürlüğü, *Milli Eğitim İstatistikleri Orta Öğretim 1951-1952*, (Yayın No. 356), Akın Matbaacılık Ltd., Ankara basım tarihi yok.
- 2. Telif Eserler ve Diğer Kaynaklar**
- AKDOĞAN, Ali, *Geleneksel Toplumdan Modern Topluma Geçişte Dini Hayat (Rize İl Merkezi Örneği)* (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Samsun 1999.
- AKYÜZ, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2008.
- ALKAN, Mehmet Ö, *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Modernleşme Sürecinde Eğitim İstatistikleri 1839-1924*, T. C. Başbakanlık İstatistik Enstitüsü, Ankara 2000.
- Anonim 1, *Bir Asırlık Tarihçe*, Ali Metin Kazancı Rize Lisesi Tarih Panosundan edinilmiştir.

- Anonim 2, *Tarihçe*, http://ghmtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/53/01/193023/icerikler/tarihce_800498.html?CHK=00d05eb132ef8749b18dfdc2e131c0ef adresinden edinilmiştir (Son E.T 20.03.2020).
- Anonim 3, *Okulumuzun Tarihçesi*, http://tevfikilerieml.meb.k12.tr/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_188823.html adresinden edinilmiştir. (Yeni adres: http://tevfikilerimtal.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/53/01/193011/icerikler/okulumuzun-tarihcesi_188823.html?CHK=33e5c56be8bd03fe001f3d0fead53497 (son E.T 20.03.2020).
- Anonim 4, *Genel Bilgiler*, <http://tbmyo.erdogan.edu.tr/tr/page/genel-bilgiler/2285> adresinden edinilmiştir. (Son E.T 20.03.2020).
- CİCİOĞLU, Hasan, *Türkiye Cumhuriyetinde İlk ve Ortaöğretim*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1983.
- ÇAPA, Mesut, “Rize’nin Yakın Tarihine Bir Bakış (1923-1950)”, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, C. 10, S. 20, 2016, ss. 293-307. <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/kid/article/view/5000190553/5000166801> adresinden edinilmiştir.
- DEMİREL, Fatih, “II. Meşrutiyetten Sonra Osmanlı’da Ortaöğretim: Sultânîler”, *Tarih İncelemeleri Dergisi*, C. XXVII, S. 2, 2012, ss. 339-358. <http://dergipark.org.tr/en/download/article-file/58836> adresinden edinilmiştir.
- DEMİREL, Rukiye, *Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Atatürk Dönemi Uygulamaları*, (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi), Adana, 2009.
- GÜLTEKİN, Mehmet, “İlköğretim I”, *Türk Eğitim Tarihi*, Ed. Mustafa Sağlam, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Ankara 2013, ss. 63-83.
- GÜVEN, İsmail, *Türk Eğitim Tarihi*, Pegem Yayıncılık, Ankara 2014.
- KANPOLAT, Erhan, *Harf Devrimi’nden Köy Enstitülerine Türkiye’de İlköğretim (1928-1940)*, (İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2015.
- KESKİN, Birol, *12 Mart 1971 Askeri Muhtırası’nın Türk Eğitim Tarihindeki Yeri ve Günümüz Eğitim Sistemiyle Karşılaştırılması*, (Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü), Erzurum 2018.
- KILIÇ, Aziz, *Türkiye’de Askerî Darbelerin Eğitim ve Kültür Hayatı Üzerindeki Etkileri (27 Mayıs 1960-12 Mart 1971-12 Eylül 1980)*, (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi), Kahramanmaraş 2019.
- MEŞECİ GIORGETTI, Filiz-Batır, Betül, “İsmet İnönü’nün Cumhurbaşkanlığı Döneminde Eğitim Politikaları”, *İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi*, S. 13-14, 2008, ss. 27-56. <http://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/9826> adresinden edinilmiştir.
- ÖNDER, Mustafa, *Türk Eğitim Tarihi*, Anı Yayıncılık, Ankara 2014.
- ÖZKAN, Salih, *Türk Eğitim Tarihi*, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2014.
- Rize İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Arşivinden alınan belge, tarih yok.

Rize’de Eğitim Durumu (1923-1980)

Rize Valiliği, *Cumhuriyet’in 75. yılında Rize*, Başbakanlık Basımevi, Ankara 1998.

TAŞDÖVEN, Zehra, *Demokrat Parti Dönemi Eğitim Anlayışı (1950-1960)*, (Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi), Aydın 2013.

Yurt Ansiklopedisi, *Rize Maddesi*, C. 9, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982-1983, ss. 6340-6416.